

Tekoäly koulussa: eettisiä näkökulmia

Tekoäly tuli laajasti yleiseen tietoisuuteen loppuvuodesta 2022, kun kaikkien ulottuville tuli laajoihin kielimalleihin perustuva generatiivinen tekoäly. Tekoälyssä ei sinänsä ole mitään uutta, mutta uudet sovellukset tekevät siitä aiempaa arkisemman työvälineen.

Tekoälyyn liittyy merkittäviä eettisiä kysymyksiä. On syytä kiinnittää huomiota esimerkiksi tekijänoikeuksiin, algoritmien mahdollisesti aiheuttamiin systemaattisiin vääristymiin, tietosuojaan, yhdenvertaisuuteen ja työllisyysvaikutuksiin.

Osa ongelmista liittyy erityisesti kouluun ja opiskeluun. Yksi niistä on plagiointi, joka on kyseessä, jos oppilas tai opiskelija esittelee tekoälyn kirjoittamaa tekstiä omanaan.

Koska generatiivinen tekoäly pystyy tuottamaan varsin päteviä vastauksia vaativiinkin kysymyksiin, on tärkeää, että opintosuoritusten hyväksyminen perustuu myös sellaisten tehtävien arviointiin, jotka on tehty valvotuissa oloissa ilman tekoälyä. Tämä on olennaista myös oppilaiden ja opiskelijoiden yhdenvertaisuuden vuoksi.

Opetusalan eettinen neuvottelukunta katsookin, että arvosanat eivät koskaan saisi perustua pelkästään itsenäisiin suorituksiin.

Myös tekijänoikeudet täytyy huomioida. Pitää muistaa, että esimerkiksi oppimateriaalit ovat myös tekoälyä käytettäessä tekijänoikeuslain piirissä. Opettaja ei siis saa syöttää tekoälyohjelmien käsiteltäväksi sellaista aineistoa, johon hänellä ei ole joko omaa tekijänoikeutta tai erikseen hankittua lupaa tekijänoikeuksien haltijalta.

Tekoäly voi olla arvokas apuväline opiskelussa, esimerkiksi tiedonhaussa, ja tulevaisuuden työelämä vaatii taitoa hyödyntää tekoälyä. Tällaista ”tukiälyn” käyttöä kannattaa opetella jo koulussa samoin kuin käydä kriittistä keskustelua tekoälyn mahdollisuuksista ja rajoituksista.

Toisaalta ei ole opiskelun kannalta hyväksi, jos esimerkiksi kirjoittaminen tai tekstien prosessointi annetaan pääasiassa tekoälyn tehtäväksi, koska silloin oma oppiminen jää vajaaksi. Kirjoitustaito paranee vain kirjoittamalla itse, eikä ajattelua voi ulkoistaa tekoälylle. Valmiiden tekoälyvastausten äärellä oma ajattelu ei kehity, vaan tärkeää on prosessoida käsiteltäviä kysymyksiä itse.

Nykyään tekoälyn avulla pystytään myös tuottamaan taidokkaita deepfake -videoita, joten on yhä vaikeampi erottaa, mikä on aitoa ja totuudenmukaista ja mikä ei. Opetuksessa tulee siis aiempaakin tärkeämmäksi harjaannuttaa lähdekritiikkiä ja kriittistä medialukutaitoa.

Tekoäly voi muuttaa myös arviointikäytäntöjä. Opettajien on mahdollista antaa tekoälyn pisteyttää esimerkiksi esseevastauksia sille syötettyjen ”tarkisteiden” pohjalta. Tämä voi olla hyödyllistä ja helpottaa opettajan työtä, mutta eettinen neuvottelukunta korostaa, että opettajan tulee kuitenkin säilyttää itsellään viimeinen harkinta pisteistä ja arvosanoista.